

Բազմաթիւ գրքեր և Ս. Բովանդակ վարձի և զարգի
նորոգման շատազարգի են. մէկ մասն ալ Լ.
Պալայ Միտցեալ-ընկերութեանց. Ազգ. Ժո-
ղովոյ զո՛ր ըլլալը մեզ անհասկանալի մնաց,
մասն զի կրնի թէ ոչ ժողովը Բն խորացած
ըլլալը գիտէ, ոչ էմբանին Բն լաւի պատա-
խան առած ըլլալը. մասն զի կոնգրէսը կեդրա-
կանը թէ լոգուցէ այս գումարն է որ ժողովոյ
անկեղծ ու միաբնոյ գիտութեանց Լեմբակոյ
եղած է. — Հաշուական խնդրոց մէջ գ ու ց է
բաւը տխուր չափ արտաք չը մնայր. —

Այս կաթողիկոսին նետ հաշուական գործ
մը չունիմք, բայց շատ անհանգարտ է. Ինչ
միտք ունի, Բն է նպատակը. Կ. Պալայ
գանուող Կիլիկիացիներէն ժողով կազմելով
անոնց արեւելեանները կուգէ գործել. ոմանք
ալ կրնն թէ այս ճամբով գործէն կուգէ քա-
լալի, զի շատ նետուեցաւ իսկ ազգային պաշ-
տանական շրջանակներու կարծիքն է թէ պէտք
է թող առաջ որ Աստ կաթողիկոսը անտրոնի
գործէ. Թող նա գիտէ Բ. Կրան նախարարաց,
խնդրէ նոցա արեւելեանները Կիլիկիոյ արեւել
բարձր պահելու համար և նոր իրաւունքներ
ձորակու նմա, որպէս զի անկախ ըլլայ Կ.
Պալայ պարտաբար զի Լեմբակոյ ազգային
իրաւունքներն ներքե է. Կուր և Ստիգ
փաշա շատ մը յայտեր անուշադ արտի ասն
կաթողիկոսին, զի քանի որ մեր մէջ երկդատա-
կութիւն ձգելու վրայ է խնդիրը, շատ շատ
են, բայց ոչ մի խոստում իրազարկելու. նետա-
մուտ արտի ըլլան, ոչ ալ կամք արտի ու-
նենան, որով կաթողիկոսը լռիկ մնայի իր անգը
արտի գումար, այսպիսի ժամանակ խնդր
ժողովորդը անխնամ թողնելն վերջ, Կայնք
զեա որպիսի ասնն կը կենայ, Կաթողիկոսը
Ազգային գեղարմին ալ այնչեղութիւն մը առաւ.
Հաշիկ անգղիական Կաթողիկոսը կողմն ունեցած
յանձնարարական գրեթէ կը յուսայ Ազգային
գեղարմը իր ձեռնարկներուն բարեկամ ընել.
Բայց հաւանական չէ որ գեղարմը ունեցա-
լիքը պաշտպանութիւն մը ընել կաթողիկոսին
համար. Բ. Կուրը ազգէ աչքով մը չը տեսնէր
Կիլիկիոյ կողմերը Ազգային ազգեցութեան մեծ-
նալը և կը փախէ թէ այդ ազգեցութեամբ նոր
ՅԷ-ոյ յաջումի մը պէտքն ալ Կիլիկիոյ համար
զգացողի Ազգային գեղարմը որ արդէն բաւական
կենտոն հարցեր ունի լուծելու, Կիլիկիոյ Կիլիկի
նոր հարց մալ աւելցնելու պէտքը չէ զգոր. —
Յունական խնդիրը արդէն բաւականն ա-
ւելի նոց կուտայ. ամեն որ գեղարմական գու-
մարմաներ անգի ունեն, կը կարծուի թէ իբրեւ
զիլում Բ. Կուրը արտի առաջարկէ Թեոփիլոսէն
խիտո հարկաւոր մաս մը Եւստատիոսի առաւ
անոնց Կիլիկիոյն քան մը տալու. Եւստատիոսը կը
յուսան, ժամանակ Ազգային գեղարմատունը
որ այս խնդիրը երեք չորս շաբաթներու մէջ
բոլորովին կը վերջանայ խաղաղութեամբ և ան-
միջպէս հայկական հարցը ձեռք կառնուի. Բե-
րանն Կիլիկիոյ Կիլիկիոյ հարցին մասին
նոր լուրերու չը սպասենք և համարենք քանի
մը շաբաթներ. ո՞վ գիտէ որպիսի երկար պիտի
տեւ. Երկու գաւառներէն արտի ունենանք.
Զի բոլոր Թրքական Թոյնը այս հարցը սպաննե-
լու պիտի գործածուի.

Կեդրոնները, կաթողիկոսական գեղարմ-
ները, թիչ շատ կենտոն խնդրել մը ապաւն-
ցան. Այսոր հետեւեանք և հաշուաւանեանք
վերջական փերայով հաշուեցան. Հաշուաւա-
նան քանակաւ մի քանի որ փոքրիկ ապա-
խարանայ գաւառապատկան. երկու կողմ
փոխադարձ զինուանք անգի ունեցան և միա-
թեան պայմանագրով ստորագրուեցաւ. Գիլ
տանն, պարտիկարը կրնայրն, հաշուեցան. Ա-
զգային գեղարմատունը, Այս երկարամասնակայ
վերջ իր պիտանքը ունեցաւ, ապաւնական գա-
ղարմները բաւական թափանցեցին Կաթողի-
կոս հայ ժողովորդի արտին մէջ, ազգային ըլ-
լալու մը արմնացաւ. — Մեր գիտաւորութիւնն է
անոնց կրնական խնդրոյ վրայ քաւ մը արտա-
անելու, միշտ շանդ որ նոցա հայրենաւոր մա-
սին արեւելից լինելով աշխատեն որ ազգի և
հայրենաց օրէն ու գաղափարը արտաք
առաւանք. Գեղարմ պարագայներ բաւական
անշնորհ մը գրած են մեր մէջ. շատ գիտաւոր-
ութիւններ կան որոնց պէտք է յաղթենք.
Արդեւք մեր Կ. Պալայ Թերթերը ոմանք արտի
մէջի Թողուն ալն անապիւ ընթացք որ ոչ
շատ առաջ ունեցան. — Մի ա ո ի ու երբ կուզէր
նախաձեռն Թ է Բ Ե Դ Ե Դ Ե Դ, զու պարագան Ես

կրնար. — Աւելի խելացիութիւն մաղթենք ա-
մենուն.

Հայկակ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՏԱՍՏԱՆԻՑ

Դարձեւ, 28 փետրվարի

Մենք՝ հայերս՝ գրեթէ ազգային ասանք չու-
նենք, մենք ունենք միայն կրնական ասանք բաւ
կիւղեցական ասանք. Մի ազգ, որ ձգտում է
ներկայ դարու մէջ իր ազգութեան զոյգութիւնը
պահպանել, պէտք է որ մի քանի ուրիշ յատ-
կութեանց նետ ևս ունենայ ազգային յատուկ
ասանք. Մեր ազգն էլ այս վերջին մի քանի առ-
բուայ մէջ իր նիւնդոտ գրութիւնից հաջի հաջ
Թոյն արտերի վրա կանգնելով, զգաց՝ թէ վեր-
ջագիւ ինքն էլ մի պատմական նիւնդ է. Ըն-
դաց՝ թէ ինքը անցեալի մէջ մեծ կրտսւտներ է
ունեցել, որոնք այլ ևս չեն վերադառնայ, վայ,
ախտաւ և աւել հաւաքանքներով, զգաց՝ թէ ար-
խուր անցեալը իրան կենդանութիւն չի տայ, այլ
իրաւ և օրինակ միայն կարող է լինել. և վեր-
ջագիւ զգաց՝ թէ իբրեւ ազգ ապրելու համար,
հաջաւոր է կրթութեան նետ անթերի ազգու-
թեան արեւելութիւն իր բոլոր լաւ կողմերով.
Մեր ազգի մեծամասնութեան այսպիսի լաւ բա-
ներ ժառանգու ժամը, ինչպէս առած են՝ բարի
օնաթի է եղել, այն էլ բարեկենդանի օրերում,
և Բն է ք հարծում, ան, խելոյն Ս. Վարդա-
նանց հաւատարմութեան ասանք՝ պատկերանում է
ազգի առաջ. — թէ ան, ևս այստեղ կանգնած
են. — Այս աշուսնեան քիչ ազգային ասն կարգելի,
որովհետեւ, զու մի աւոր յիշատակ ևս, զու մի
պայծառ ասն ևս, առած է ազգը և էլ քայ չէ Թող-
նում Թէ Ս. Վարդանանց ասանք կրնական բնա-
ւորութիւն ունի, բայց նա միայն չէ եղել կրնքի
համար, այլ եղել է և ազգութեան և հայրենիքի
համար. Ընդ այդ է պատճառը, որ այդ մեծա-
րիկ ասանք աչքով յարգում է հայրենից. Այժմ
համարեա թէ քաղաքիկ հայաւառ քաղաքնե-
րում Ս. Վարդանանց ասանք խիտ փառաւոր
հանդէպներով են կատարում կիւղեցականք և
աշխարհականք միտքին. Ազգային ասանքը մեծ
ազգեցութիւն ունեն ամեն հասակի մարդկանց և
մանաւանց նոր սերունդի վրա, որովհետեւ փա-
ռում են և բարբարոս մի ազգի՝ զանազան մա-
տաւոր և նետաւոր անհասանքի արտի հանգած
հարը, առաջով նրանց մի նոր ազգային ազգի, նոր
ևս անց. Ամենապատուաւոր ազգերը, միշտ ան-
գամ, մեծ յարգանքով են վերաբերում զեղի ի-
րանց ազգային շատ սիրելի ասանքը, և մենք
յայտ ունենք, որ այսուհետեւ մեր ազգի համար
էլ այդպէս կը լինի. Մեր Թուրքիի հայ հատ-
րակութիւնն էլ անցեալ տարուանից արդէն սո-
փորութիւն է արել Ս. Վարդանանց համար ասն
կատարելու. Ամայս 19-ին քաղաքիկ մարդ կիւ-
ղեցու. մէջ, մեր ազգային նահատակների համար,
պատարագից յետ հանգանեան պաշտոն կատար-
վեցաւ, որից յետ կիւղեցականք զարմ ժողովուր-
դի նետ մասն Արամեան զգացի բազը, ուր
Ս. Կիլիկիոյ արքեպիսկոպոսը ասանք յարմար
մի ասնաւորութիւն արեց. Կրանից յետ մի
քանի ճառեր կարդացվեցան, որոնց միջոցներում
զգացի աշակերտները ազգային երգեր էին կը-
գում. Հանդէպ անց միշտ ժամի 10-ը և վեր-
ջացաւ մի համեալ նախաձեռնով, որը պարտա-
ան էին մի քանի եռանդոտ և յարգելի երես-
տարներ իրանց ժամբով.

Այդ հանդիպից մի օր յետ, փետրվարի 20-ին,
մեր Թատերական խումբը ներկայացրեց իր եր-
րորդ և վերջին ներկայացումը (Եւստատիոս) և Մե-
լիկի «Le medecin volant» գործը. Պէտք է ա-
նել, որ ոչ թէ միայն մեր ներկայացումները
բաւարար կերպով յարգում են, այլ և մեր հայ
հասարակութիւնն էլ լաւ է վերաբերում զեղի
Թատերը. Այս վերջին ներկայացման ժամանակ
բոլոր ասնականները ժամանում էին, բոլոր լա-
մանքը և արեւները քանդում էին. Եստատ
ենք շատ որ ներկայացնելի օգտակար պիտանք
լուծենք ոչ մեր երկրի հայոց կենսից և ոչ
գտնէ մեր Կաթողիկոսան հայերի արեւելից, որոնք
կարդանային մեր անգային հայերի միտքը բա-
ցանել, մակնի և ընդարձակել, պատկերացնելով
ժողովորդի աչքի առաջ ներկայ կենսից, ներ-
կայ հանգանքներից վերջած կենդանի ար-
պիւ և պատկերներ. Մենք այս օրերս Թիֆլիսից
ստացանք պ. Ա. Ս. Կիւղեցականք և պ. Տ. Յու-
նանից մի քանի հատոր գրքեր՝ ընծայ յանուն
ազգային ընթերցարանին Դարձեւի. Եւստատի-
ոս

թիֆլիս յայտնելով յիշեալ պարտիկներն, մենք
յայտ ունենք, որ նրանք օրինակ կը լինեն Թիֆ-
լիսի և Ռուսաստանի հայ ներկայներին և Թարգ-
մանիներին զեղի մեր ազգային ընթերցարանը.
Եթէ մեր յարգելի ներկայները կամք կուենան
այսպիսի նորոնք անելու, լաւ կը լինի որ ի-
րանց ընծաները յանձնեն Թիֆլիսում ընդհանր
Թատերիցի փառաւորան պ. Տ. Յուսէնեանցին.
Մենք կը խնդրէինք ազգանդաւոր պ. Սանգու-
կեանցին, որ ինքն էլ մեր նորահաստա Թատ-
րանը յիշեր. Եւստատիոսութիւն ենք յայտնում
պ. Ա. Եւստատիոսեանցին, որ քանի տարի շա-
րանակ իր Թատրանում ապրելով և զարգում
է մեր ընթերցարանին.

Երկու տարի առաջ Թիֆլիսում մի «Երազա-
կան» անունով ընթերցութիւն կ'մննելով, բաւա-
կան թուով (Մշակ և Մեղու) լրագրները քիչա-
պէս տարածում էր Պարսկաստանի բոլոր հայա-
բնակ գաւառները. Ես թէն չեմ ուզում շարա-
գուշակ լինել, բայց այժմ, որպէս երեսուն է,
այդ ընթերցութիւնն էլ իր հոգեարքի մէջն է և
երանի թէ ևս խաղած լինելի. Բայց միթէ մեր
հայերը ուխտել են, որ ոչ մի ազգաւոր և ու-
սումականական գործ երբեք հաստատ նիւն չու-
նենար իրանց մէջ. միթէ նրանք իրանց ձեռնար-
կութիւնները նմանացրել են վաղանցուկ ասուպ-
ներին, որոնք հաջի իրանց զոյգութիւնը ցոյց են
տալիս հորդանում և յետոյ խելոյն պաշտելով
անհետանում են անհունութեան մէջ. Թողնելով
երկնականութիւն վրա մի ազգաւ լոյսի նետը, մի
տիտուր երեւոյթ, որ նոյնպէս շատով չքանում է.
Մեր Ռուսաստանի հայերը գտնէ այն առաւելու-
թիւնը ունեն, որ իրանց բոլոր սկսած գործերը
հաստատ նիւններին վրա են դնում, աշխատե-
լով նրանց աւելի և աւելի զարկ տալ. հակառակ
Թիֆլիսեանցի հայերի ազգային ձեռնարկու-
թեանց, որոնք ընդ միշտ ինքնուրում են յայտնի
վրա, Թատրանի յայտեր վրա.

Օգիւրը մեզ մաս լաւ են անցնում, միւսապատ
և անմեղային. Կարծեք նպատաւոր է երևում,
լաւ տեսաւ և առաւ հանձն կուենանք կիլիկի
որ մի ուրիշ նոր փոթորիկ չի հանդիպի. Եւստ
քեւած չէ, նա թէն զապում է, բայց զազաւազի
ժամանակում է իր ցեղը՝ զեղի մի նոր քրդական
ապստամբութիւն. Մեր կողմերում այլ ընդ այլոյ
խաղեր չուում են քիւղեցիկից, բայց հաստատ
զեա ևս ոչինչ չը կայ. Պարսից կառավարութիւնն
էլ այս անգամ նրանց խաղի կը պատմէ, կիլի
մի որ և իցէ նոր ապստամբութիւն կը լինի
քիւղեցիկի կողմից.

Վեհափառ Եւստի Վիլնայի գեղարմ հայազգի
զեկերալ Կարման-խանը, որ կանչւած էր Թէ-
րան, մի քանի օրից յետ կը վերադառնայ իր
պաշտանատեղին՝ Թիֆլիսից անցնելով.

Արամեան

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 13 մարտի. Ներքին
գործերի միւնիստրը որոշեց. Սերգեյ.
Եւստ. լրագրի № 67 մէջ ապօրում առաջ-
նորոգ յաջումի պայմանագրով լրագրի խա-
րագրին և յարաւանագրին գաւառատանական
պատահականութեան կենդանի պա-
տիւնների կանոնադրութեան 281 և 1035
յոգուածների հիման վրա. Երկէ հասան
Ս. Պետերբուրգ Ռեւիսի իշխանը և իշխա-
նուհին, զերանաւան թաղապետականը և
աւտորիական գուքս Կարյ-Վուզիցի.

10հոկտեմբեր, 13 մարտի. Համայնքների Ժո-
ղովի մէջ Գիլիկ յայտնեց, որ Ռուսայ Նոր
Թաղապոսը յետ կանչեց զենեալ Սիօրոսե-
լին և մի և նոյն ժամանակ հրամայեց զա-
գարեցնել գործողութիւնները Միջին Ասիայի
մէջ. Միւնիստրը Հարկորտին փոստայով դժա-
խային մեքենայ ուղարկեցին.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 13 մարտի. Պետական
բանկի 5⁰/₆ տոկոսով առաջին շրջանի ար-
ժէ 96 ռ., երկրորդ 93 ռ., երրորդ 93 ռ.
50 կ., չորրորդ 93 ռ. 25 կ., ներքին 5⁰/₆
առաջին փոխաւորութեան տոկոսի արժէ
224 ռ. 25 կ., երկրորդ 216 ռ. 50 կ.,
արեւելեան առաջին փոխաւորութեան տոկո-
սի արժէ 92 ռ. 37 կ., երկրորդ 92 ռ.
5 կ., երրորդ 92 ռ. 12 կ., ուրիշ 7 ռ. 94
կ.: Ռուսայ 1 լուրը լծողների վրա արժէ
24,75 պէնս, Ամստերդամի վրա 125,75
պէնս, Լուսաւ 100 ռ. Համբուրգի վրա
արժէ 241 մարկ 25 պֆ., Բարսելի վրա
262 ֆրանկ. Բարսայի արտադրութիւնը
հանգիստ է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 14 մարտի. Կառա-
վարական հարցադրութիւն. Մարտի 10-ին
Ս. Պետերբուրգի մէջ կառաւարկած է
Սեֆիա Պետրովայա, որ թաղանթում էր 1878
թուականից իր խոստովանութեան համե-
մաւ նա մասնակցում էր 1879 թ. Նոյեմբ.
թերի 19-ի եղեռնագործութեան փորձին
Մոսկովայի մաս և յեղեռնագործին կալանաւո-
րելուց յետոյ առաջնորդում էր մարտի 1-ի
եղեռնագործութեանը Սեֆիա Պետրովայա
գաւառատանի կենդանի յիշեալ եղեռնա-
գործութեանը միւս մասնակցողների հետ.
Այսօր Թաղապոսի ներկայութեամբ կատար-
ված հոգեհանգիստին Պետրովայովայայ
մայր-կենդեցու մէջ ներկայ էին բոլոր պա-
գաւառաւորութիւնները.

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ, 15 մարտի. Այսօր
հրատարակված է հետեւեալ մանրիքնաւ.
Բարձրանալով համայն Ռուսաստանի Մեր
Կաթողիկոս Գաշի վրա, Մենք, հոգաւոր
Կաթողիկոսութեանց Մեզ յանձնված պե-
տութեան պաշտպանութեան, հանգստու-
թեան և բարորութեան մասին, հետեւելով
Մեր Ամենաանապի Կաթողիկոսի Նիկիտայ 1-ի
և Ալեքսանդր II-ի օրինակին, որոպան
պարտականութիւն համարեցինք առաջուց
ցոյց տալ այն միջոցները, որոնք պէտք է
գործադրվեն արտաք իրարից զեղեցիկ մա-
մանալի ի նկատի ունելով Մեր Ժառանգ
Մեծ Իշխան Նիկիտայ Ալեքսանդրովիչի անշա-
փափառութիւնը, կայսերութեան հիմնական
օրէնքների համեմատ կայսերական ճան մա-
սին, վճռեցինք և յայտնում ենք ամենքին
հետեւեալը. 1) Եթէ մենք փախճանվեցնք
առաջ քան թէ Մեր Սիրելի Արքիեպիսկոպ
օրէնքով որոշված հասակին կայսերակի շա-
փափառութեան համար, միշտ և նրա հա-
նելը շափափառ հասակին Մեր Սիրելի եղ-
բայր Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչին նշանա-
կում ենք կառավարել պետութեան և նրա
հետ անբաժան Լեհական Թաղաւորութեան
և Ֆինլանդական Իշխանութեան. 2) Եթէ
Կաթողիկոսութեան Մեր փախճանից յետոյ
կը կամենայ իր մաս կանչել Մեր Ազգա-
րիկ Արքեպիսկոպ, առաջ քան թէ նա կը հա-
նի շափափառութեան, այն ժամանակ մա-
տանական օրէնքների համեմատ Ռուսաս-
տանի գաշի վրա Մեր երկրորդ Արքաւ բար-
ձրանալուց յետոյ Մեր Սիրելի եղբայր Վլա-
դիմիր Ալեքսանդրովիչ պէտք է մնայ պե-
տութեան կառավարել միշտ և Մեր երկրորդ
արքիեպիսկոպ շափափառութեան. 3) Այս
մանրիքնաւի 1 և 2 յոգուածներով որոշ-
ված բոլոր զեղեցիկ ժամանակ Մեր Ազ-
րանիկ Արքաւ և միւս երկնական հոգա-
բարձրութիւնը միշտ նրանցից խաղաղութիւնը
հասնեն շափափառութեան պատկանում է
մեր Սիրելի Ամուսին Կայսրուհի Մարիա
Ֆելոքսովնային օրէնքից որոշված ոյժով և
շափով վճռելով և հրատարակելով մեր այդ
կամքը և գիտաւորութիւնները պետու-
թեան կառավարութեան մասին Մեր Ժա-
ռանգի անշափափառութեան ժամանակ,
Մերք յարգելով Մեր հայրենիքի օրէնքնե-
րը և առաջուց այդ գործի մասին կառ-
կանների առաջն առնելով, խնդրում ենք
Բարձրանալից՝ օրհնել մեր անըդհատ աշ-
խատանքները Աստուածանից Մեզ յանձնված
պետութեան բարորութեան, հոգեւորութեան
և բազաւորութեան համար. Ստորագրված
է՝ Ալեքսանդր.

ՌԻՒԱՐԿՈՍ, 14 մարտի. Ազգային Ժո-
ղովը ընդունեց առաջարկութիւնը բուժի-
նական իշխանին թաղաւորական տիտղոսը
յատկացնելու մասին.
Կարագիր. — Կատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՆԵՆԻ